

जलसंपदा विभागातील सरळसेवेने
नियुक्त स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक
तसेच सदर संवर्गात समावेशनाने पात्र
कर्मचाऱ्यांकरीता प्रशिक्षण कार्यक्रम
निश्चित करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन जलसंपदा विभाग

शासन निर्णय क्रमांक: टिजीओ- २०२३/ प्र.क्र.४२/ आ. प्रशि,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२,
दिनांक : २३ सप्टेंबर, २०२५

प्रस्तावना :

जलसंपदा विभागाच्या दिनांक २० मे, २०२५ च्या अधिसूचनेनुसार स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक, विभागीय परीक्षा (कायम करण्यासाठी) नियम, २०२५ तयार करण्यात आले आहेत. तसेच, सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय क्रमांक-टीआरएन-०९/प्र.क्र.३९/०९/१२-अ, दि. २३ सप्टेंबर, २०११ अन्वये महाराष्ट्र राज्याचे प्रशिक्षण धोरण निश्चित करण्यात आले आहे. सदर धोरणांतर्गत राज्य शासकीय कर्मचाऱ्यांस तांत्रिक प्रशिक्षण, प्रशासनिक व सेवांतर्गत प्रशिक्षण देण्याबाबत तरतुदी करण्यात आल्या आहेत. विभागाचे उपरोक्त परीक्षा नियम तसेच सामान्य प्रशासन विभागाचे प्रशिक्षण धोरण विचारात घेता विभागातील सरळसेवेने नियुक्त स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक, गट-क तसेच सदर संवर्गात समावेशनाने पात्र कर्मचाऱ्यांकरीता प्रशिक्षण कार्यक्रम निश्चित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय -

स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक संवर्गाचे सेवाप्रवेश नियम दि. २६ फेब्रुवारी, २००२ च्या अधिसूचनेन्वये तयार करण्यात आले असून या नियमानुसार स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक या संवर्गात समावेशनाने अथवा सरळसेवेने या पदावर नेमणूक करण्यात येते. त्यासाठी पाटबंधारे विभागातील स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक (अर्हता परीक्षा, विभागीय परीक्षा आणि प्रशिक्षण) नियम, दि. १९ सप्टेंबर, २००२ अस्तित्वात होते. सन २०२५ मध्ये स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक, गट-क, विभागीय परीक्षा (कायम करण्यासाठी) नियम, दि. २० मे २०२५ रोजी अधिसूचित करण्यात आले आहेत. सदर परीक्षा नियमातील नियम क्र.४ (दोन) नुसार जो उमेदवार, नियमानुसार त्याचे प्रशिक्षण पूर्ण करेल तो उमेदवार परीक्षेस बसण्यास पात्र असेल व जलसंपदा विभागाच्या अंतर्गत असलेल्या स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक, गट-क या पदाशी संबंधित सर्व विद्यमान नियम, काढलेले आदेश किंवा संलेख अधिक्रमित करून स्थापत्य

अभियांत्रिकी सहायक, गट-क, विभागीय परीक्षा (कायम करण्यासाठी) नियम, दि. २० मे २०२५ रोजी लागू करण्यात आले आहेत.

२. स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक, गट-क या संवर्गाकरीता सरळसेवेने नियुक्त पदवी/पदविका (स्थापत्य अभियांत्रिकी) धारण करणारे स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक कर्मचाऱ्यांकरीता १० आठवड्यांचे तसेच समावेशनाने नियुक्त पदवी/पदविका (स्थापत्य अभियांत्रिकी) धारण न करणारे स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक कर्मचाऱ्यांकरीता एकूण २० आठवड्यांचे प्रशिक्षण सोबतच्या परिशिष्ट-अ नुसार निर्धारित करण्यात येत आहे.

३. उपरोक्त प्रशिक्षण कार्यक्रमाबाबत खालीलप्रमाणे तरतूदी करण्यात येत आहेत :-

(३.१) सरळसेवेने नियुक्त स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक तसेच सदर संवर्गात समावेशनाकरीता पात्र कर्मचाऱ्यांना उपरोक्त प्रशिक्षण, सेवाज्येष्ठतेनुसार, देण्याची जबाबदारी संबंधित अधीक्षक अभियंता यांची राहिल.

(३.२) उपरोक्त प्रशिक्षणाच्या आयोजनाची जबाबदारी पुढीलप्रमाणे असेल:-

अ) Offline, मोड्युल ४ व ५ क्षेत्रीय अधीक्षक अभियंता

ब) Online, मोड्युल १, २, ३ व ६, अधीक्षक अभियंता व सहसंचालक, महाराष्ट्र अभियांत्रिकी प्रशिक्षण प्रबोधिनी (META), नाशिक.

(३.३) प्रशिक्षणाच्या शेवटी अंतर्गत परीक्षा घेऊन प्रशिक्षण यशस्वीरित्या पूर्ण केलेल्या प्रशिक्षणार्थींना प्रमाणपत्र देण्यात यावे.

(३.४) उपरोक्त प्रशिक्षण कार्यक्रम अर्हता परिक्षेच्या/विभागीय परीक्षेच्या एक महिन्यापूर्वी पूर्ण करणे आवश्यक आहे. सरळसेवेने नियुक्त स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक व सदर संवर्गात समावेशनाकरीता पात्र कर्मचाऱ्यांना उपरोक्त प्रशिक्षण कार्यक्रमास केवळ एक वेळेसच पाठविण्यात येईल.

(३.५) सिंचन व्यवस्थापन शाखेत कार्यरत असलेल्या स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक यांना प्रकल्प बांधकामाच्या प्रशिक्षणाकरीता (मोड्युल-५), तर, प्रकल्प बांधकाम शाखेत कार्यरत असलेल्या स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक यांना सिंचन व्यवस्थापन प्रशिक्षणाकरीता (मोड्युल-४) एका आठवड्याच्या कालावधी करीता कार्यमुक्त करण्यात येईल.

(३.६) अधीक्षक अभियंता हे (मोड्युल- ४ व मोड्युल- ५) हे २ आठवड्यांचे क्षेत्रीय प्रशिक्षण, त्यांचे अंतर्गत आयोजित करतील व ज्या ठिकाणी दोन्ही नसेल त्या ठिकाणी शेजारच्या मंडळाअंतर्गत आयोजित करण्यात येईल.

(३.७) उपरोक्त प्रशिक्षण पूर्ण झाल्यावर संबंधित उमेदवारांनी सर्व प्रशिक्षण सत्र समाधानकारकरित्या पूर्ण केल्याबाबत, सोबत जोडलेल्या परिशिष्ट-ब नुसार, संबंधित कार्यालय प्रमुखांनी प्रमाणित करावे.

(३.८) सर्व सरळसेवेने नियुक्त स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक तसेच सदर संवर्गात समावेशनाकरीता पात्र कर्मचाऱ्यांचे उपरोक्त प्रशिक्षण विहित कालावधीत पूर्ण करुन घेण्याची जबाबदारी संबंधित अधीक्षक अभियंता यांची राहिल.

४. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमाचा खर्च विभागाच्या मुख्य लेखाशीर्ष ३४५१ ०० ००३ या लेखाशीर्षातुन करण्यात यावा व याबाबत शासनाकडुन निधी मागणी करण्याची कार्यवाही संबंधित अधीक्षक अभियंता यांनी करावी.

५. हे शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२५०९२३१८०८०६००२७ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(सुहास जाधवर)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. अ.मु.स. जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखापरीक्षा), महाराष्ट्र-१, मुंबई ४०० ००२,
३. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र-२, नागपूर,
४. मा.मंत्री (जलसंपदा) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय मुंबई,
५. मा. राज्यमंत्री (जलसंपदा) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
६. अ.मु.स. (जलसंपदा) यांचे स्वीय सहायक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
७. सचिव (लाक्षेवि) यांचे स्वीय सहायक, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
८. सर्व कार्यकारी संचालक व मुख्य अभियंता, जलसंपदा विभाग.
९. महासंचालक (सं.प्र.ज.सं.सु.) महाराष्ट्र अभियांत्रिकी संशोधन संस्था (मेरी), नाशिक
- १०.सर्व सह सचिव / उप सचिव, जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- ११.सर्व अधीक्षक अभियंता, दक्षता पथक, परिमंडळे, जलसंपदा विभाग.
- १२.अधीक्षक अभियंता व सहसंचालक, महाराष्ट्र अभियांत्रिकी प्रशिक्षण प्रबोधिनी (मेटा), नाशिक
- १३.कार्यासन अधिकारी, आ(तांत्रिक), आ(अतांत्रिक) जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
- १४.निवड नस्ती, कार्यासन आ (प्रशि), जलसंपदा विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

परिशिष्ट- अ

जोडपत्र अ : स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक (गट क - अराजपत्रित) संवर्गाकरिता प्रशिक्षण कार्यक्रम आराखडा

स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक यांच्या शैक्षणिक पात्रतेनुसार प्रशिक्षणाचा कालावधी खालीलप्रमाणे राहिल.

अ.क्र.	गट	शैक्षणिक पात्रता	प्रशिक्षणाचा कालावधी
१	अ	पदवी / पदविका (स्थापत्य अभियांत्रिकी) धारण करणारे स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक	१० आठवडे
२	ब	पदवी / पदविका (स्थापत्य अभियांत्रिकी) धारण न करणारे स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक (समावेशनाने पात्र)	२० आठवडे

Table 1: Modulewise duration of training.

Sr. No.	Mode of Training	Mode of Training	Duration in Weeks	Training for:
1	Professional Training - I	Online	4	A+B (Engineers + Non Engineers)
2	Professional Training – II	Online	3	
3	Quality Control (At QC Div.)	Online	1	
4	Working of Management Division	Offline	1	
5	Working of Construction Division	Offline	1	
6	Academic Training	Online	10	B (Non Engineers)
	Total		20	

Table 2: Description of Modules

Sr. No.	Sub Module	Duration	Description
Module 1: Professional Training – I (For All A + B)			
1	Basic Training	1 Week	WRD Organization, Rules Duties and Responsibilities, General working of the Department, Role of C.E.A. in WRD, Inter-departmental relation and co-ordination. Basic concepts of Hydraulics, Geology of Maharashtra-rocks, soils, quarrying etc, Construction plant and Equipment, Latest developments in Civil Engineering, Basics of concrete technology
2	Basic Administration and Soft Skills	1 Week	Acts, Rules MPW Manual, A/C code, MCSR, RTI, RTS and Soft Skills
3	Canals and CD Works	1 Week	Classification of Canals, Basics of Canal Engineering, Site selection, linear waterway, scour, afflux Canal Hydraulics, etc, Basic Canal components, types of foundation substructure, super structure, railing parapets, bearing joints and wearing coats, Survey and Preliminary Survey Data, Preparation of Estimates of Canals and CD works, Inspection of Canals / Masonry Register, Detailing of Canals and design of canals, Maintenance and Repairs of Canals-pre monsoon and post monsoon inspection.
4	Dams & LIS	1 Week	Preparation of Dams estimates, Maintenance of Dams (various circulars), Various Advancement in Dam construction Materials, Pre-monsoon & Post-monsoon Inspection of Dams and Flood routing and lift irrigation schemes, Flood control, Flood mitigation, Flow measurement.
Total		4 Weeks	
Module 2 : Professional Training – II (For ALL A+ B)			
5	Estimation, DPR, MB Recording and Bills	1 Week	Use of drawing equipment and materials scales plain and Diagonal, Conventional lines and letters used in engineering drawings, Detailed drawings of simple structures buildings, Study of working drawing of various Roads, Bridge works, Definition and purpose of estimates, types of estimates. Units of measurement and standard modes of measurements, Estimation of quantities, Estimation of rates, Rates and estimation of costs, rate analysis of items of such as excavation masonry, MB Recording and Bills.
6	Tendering and Works/Store Account	1 Week	Preparation of DTP, Tenders-various types, Clauses of B1 Tenders Measurement Book, Management of stores. WRD Hand Books, E-MB and E-Billing, Latest technologies in civil engineering, Outlines of

			the Civil Engineering contract for works document, of contracts, kinds of contracts etc.
7	A/C Codes PWD Manual and Laws	1 Week	Accounts Code, MPW Manual, Labour Laws, Workmen Compensation, Minimum Wages act, Industrial Safety Acts, Management of work, Dam Safety Act, Accounts of works and stores, Knowledge of store accounts and their maintenance.
Total		3 Weeks	
Module 3: Quality Control			
1	Quality Control Circle	1 Week	Tests of quality control and their frequency for common items of civil engineering works, Concrete Mix Design, properties and testing of construction materials.
Module 4: Working of Management Division			
1	Management Division under CADA Circle	1 Week	Field training of various activities conducted by management division with case studies of rotations, actual field work of irrigation management, inspection and maintenance, different types of forms, periodical reports, CAD developed, Water tax levied, WUA, Canal Advisory Committee
Module 5: Working of Construction Division			
1	Construction Division under Project Circle	1 Week	Field training of various activities conducted by Construction division with case studies of estimate, bill, actual field work of construction, field lab testing, inspection and maintenance, supervision of mass concreting and RCC work, masonry work.
Total 1 to 5 Modules		10 Weeks	
Module 6: Academic Training (For Non Engineers)			
1	Surveying and Levelling	10	<ul style="list-style-type: none"> i. Chain measurement, surveying by chain and Compass, ii. Checking and adjustments of chain measurement errors, iii. Measurements on sloping grounds. iv. Levelling, Use of dumpy level, plain table surveying, v. Toposheets, reading maps, vi. Area calculation by Planimeter, vii. Government Resolutions and Circulars issued from time to time related to surveying. viii. Government Resolutions and Circulars issued from time to time regarding functioning of department
2	Drawing and Quantity Surveying		<ul style="list-style-type: none"> i. Use of drawing equipment and materials, ii. Use of Engineering Symbols and letters, iii. Orthographic projections, iv. Drawing of two orthographic, Schedule of Embankments and Earthen dams, v. Draft and Final Drawings, Completion Drawings of various structures, constructed by the Department, vi. Government Resolutions and Circulars issued from time to time related to drawing, vii. Government Resolutions and Circulars issued from time to time regarding functioning of

			department.
3	Applied Mechanics and Mathematics		i. Mathematics, (a) Logarithm. use of logarithm, (b) Measurement methods, (c) Triangle, Circle, Right Angle. Trigonometrical ratios of acute angles from height of table. (d) Graphs ii. Applied Mechanics, (a) Force, unit of force, concept and definition, (b) Centre of gravity and centroid for various shapes, (c) Simple Machines and mechanical advantage.
Total		10 Weeks	

Table 3: General Notes.

1	The total training schedule for group-A i.e. 10 weeks and for group-B weeks shall be finalised jointly by mutual discussion of field Superintending Engineer & Joint Director, META, Nashik in order to complete the total training process at one stretch.
2	The field Superintending Engineer should keep track record of field training taken by each trainee and certificate of field training should be issued by field Superintending Engineer .The certificate of online modules will be issued by Superintending Engineer and Joint Director META, Nashik.
3	The trainees shall attend the trainings as per the training program After completion of trainings the trainee shall obtain certificate of training and assessment report for the training completed. Training certificate and the assessment report in 3 copies shall be submitted to field Superintending Engineer. A summary certificate covering all training modules is to be issued by the Superintending Engineer.
4	In future if any changes in syllabus or training is needed that shall be submitted by Superintending Engineer & Joint Director META, Nashik to Government (WRD) for prior permission of Government (WRD).

परिशिष्ट- ब

१० आठवडे / २० आठवडे विभागीय प्रशिक्षण समाधानकारकरित्या पूर्ण केल्याबाबत देण्यात यावयाच्या प्रमाणपत्राचा नमुना

दिनांक :

प्रति,

श्री. / श्रीमती ..... स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक, गट-क पदावर दिनांक .....पासून .....या कार्यालयात कार्यरत आहेत. यांनी स्थापत्य अभियांत्रिकी सहायक पदावरील अर्हता / विभागीय परीक्षेसाठी दिनांक ..... पासून ..... पर्यंत ..... येथे आयोजित १० आठवडे / २० आठवड्यांच्या प्रशिक्षणास उपस्थित राहून सदर प्रशिक्षण समाधानकारकरित्या पूर्ण केले आहे.

(अधीक्षक अभियंता स्वाक्षरी व शिक्का)

टीप - याप्रमाणे प्रमाणपत्राची एक प्रत कार्यालयीन दफ्तरी व संबंधिताच्या सेवापुस्तकात लावणे आवश्यक आहे.